

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (nekarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-80, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletna K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 33-.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II, in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petivrstica 30 vin., pogojen prostor, poslana : : in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo. : :

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

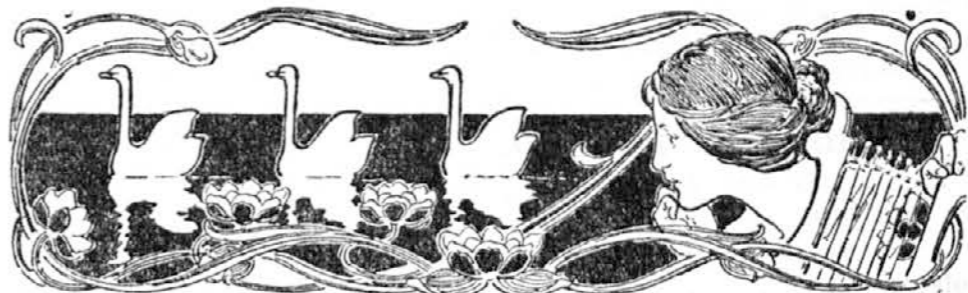
Štev. 271.

V Ljubljani, v sredo dne 1. majnika 1912.

Leto II.

Svoboda dela je
svoboda človeštva.

Prvi majnik.

Ali si rojen suženj? Ali je neizpremenljiva usoda določila, da si prišel kot uboga živalica na svet, da moraš živeti kot tovarna žival, dokler je kaj moči v tvojih mišicah, da moraš nazadnje poginiti kot nerabna žival, ki dela na svetu le napoto?

Ce veruješ, da je taka večna božja volja, stalna in nedotakljiva, če misliš, da morajo biti tvoje oči vekomaj obrnjene v tla, ker sije solnce le za druge, če si uverjen, da nimaš druge pravice kakor ponižno prositi za nekoliko milosti, tedaj nisi dozorel za nas, in danes te ne bo v naših vrstah, ko bomo pod bleščečo rdečo zastavo boja in življenja korakali s povzdignjeno glavo, da povemo svetu: Naš praznik je danes!

Ti boš majal z glavo in ne boš razumel.

Naš praznik — to se pravi dan, ki ga praznujemo, ker je naša volja taka in ker hočemo s tem nezapovedanim praznovanjem izraziti vse, kar sili iz globočine naših duš na dan kakor se dviga pomladni sok v rastlinah, kakor si cvetje odpira popke, kakor si solnce črta svojo visoko pot.

Naš praznik — to se pravi javno izpovedanje naše vere v svoje človeštvo, v svojo moč, v svoj veliki poklic, v svoj boj in v svojo končno zmago.

Naš praznik — to se pravi začetek naše bodočnosti.

Zakaj mi ne verujemo, da nas je kakšna sovražna nebeška ali peklena sila obsodila na večno, brezpogojno hlapčevanje, temveč se zavedamo, da smo z žuljevimi rokami in v oguljenih suknjah ljudje kakor vsi drugi, ljudje kakor oni, ki uživajo lepoto sveta z očmi in ušesi, z občutjem in razumom, ljudje tudi, ki so se prenautili vsega lepega in dobrega in nimajo več druge skrbi, kakor da izmišljajo nove in nove načine za preganjanje dolgega časa, za ubijanje dni in tednov v svoji nesposobni lenobi. Dokler ne čutiš sam, dokler ne veš, da si človek, ne moreš biti naš.

Dvoje lip ni enakih, ne dvoje volkov, dveh rož ni in ne dveh metuljev, da se ne bi razlikovali; ali vsaka lipa je lipa in vsak metulj metulj. Med človekom in človekom je razlika; ali kakor je mož, ki se odeva s škrlatom, človek, je človek tudi tisti, ki je izdelal blago za ponosni plašč in ki ga je sešil; človek je tisti, ki zapravlja neizmerna bogastva, podeč se od mesta do mesta in išče še kakšno priliko, ki bi podražila njegove otopele živce; ali človek je tudi tisti, ki je po malem ustvarjal bogastva v neizprosni boju s naravo v temnih globočinah pod zemljo in na pustih goličevah, v okrutni enakomernosti tovarne ali pa v živce in možgane prenapenjajočem bliskovitem vrtenju največjo nepopustno paznost zahtevajočega kolesja čudežnih mehanizmov.

Da si človek, tega se moraš zavedati predvsem; če ne živi v tebi ta plamteča zavest, padeš in se pogrežeš med živino, in še treba ni, da bi te drugi pahnili dol, in nič ni treba strmeči, če ravnajo s tabo kakor z upreženim volom in kakor s plazečim psom. Osel pod tovorom in konj pred vozom ne razume, zakaj plapolajo danes rdeče zastave po zraku, zakaj se zbirajo pod njimi tisočeri in milijoni, zakaj done ponosne pesmi po zraku. In človeška živina, ki je uklonila svoj tilnik brez ponosa in volje, se čudi in maje z glavo in ne razume, ko korakajo mimo njenih hlevov daleč sprevodi pogumnih ljudi, ki so delavci in trpini, pa vendar ne sužnji in ne živina.

Prvi majnik praznujejo možje in žene, ki se ob krutem delu bojujejo za vsakdanji kruh. Zdaj je maj, a največ jih je med njimi, ki ne vedo, kje bodo v jeseni delali in kako bodo po zimi prehranili in odeli družino. Pač pa vedo, da bi tem silnejši udarci padali po njihovih hrbtih, čim bolj bi jih krivili; in zato stopajo pokonci, njih kolena se ne šibe in oči jim gledajo bistro v pomlad. Zakaj zavedajo se, da so ljudje in da nosijo vse človeško dostojanstvo v sebi.

Plotovi in zidovi se dvigajo med ljudmi in ljudmi, visoki in debeli, da ne vidiš čeznje in ne slišiš skoznje. Razdelili so

človeštvo v razrede, ki so si tuji kakor različne živalske pasme. Za enim zidom je večer užitek, za drugim delo brez konca in kraja; na eni strani nikdar ne mine svetli dan, na drugi je večna noč.

Kdo je dvignil te zgrade in pregrade, kdo je udaril človeštvo s prekletstvom vzajemnega nepoznavanja in nerazumevanja?

Tako je bilo pač od nekaj — pravi trudna nevednost, ki ponavlja z brezkrvnimi ustnicami, kar so brez sodbe poslušala topa ušesa. Kakor da je bil ob začetku časov nekje hudoben bog, ki je ustvaril svet, da se bo vso večnost lahko naslajal ob trpljenju in mukah milijonov. In kdor se ne upa pomisliti nekoliko dalje in ločiti pravljico od resnice, je izgubljen; zanj ni poti, ki bi ga povedla izza plota.

One množice, ki danes praznujejo 1. majnik, so se pa s krepko kretujočimi rokami najhujših spon, s katerimi so bili uklenili njihovega duha, pa ne verujejo na ukaz. In zato praznujejo današnji dan. Ej, tistih plotov ni bilo od začetka — ne takrat, ko je Adam z Evo užival vse slasti in krasote raja, ne takrat, ko so tolpe predzgodovinskih, komaj iz živalstva se povspelih ljudi branile svoje burno življenje brez pomoči ponosne današnje tehnike. Teh plotov ni zasadilo nobeno božanstvo, in zrastle niso iz semena sovražne narode. Postavili so jih ljudje.

Steber, ki ga postavi in palačo, ki jo zgradi človeška dlan, lahko poruši človeška pest. Pa da ne bi mogla podreti onih plotov človeška roka?

Ali one pregraje so trdne, zakaj dolga tisočletja so jih utrjevali vsak dan in vsako uro. In branijo jih kakor trdnjave, zgrajene zoper sovražnika. Toda najsilnejše trdnjave se vdajajo zmagovalcu ali pa padajo pod njegovo silo. To vedo oni, ki danes praznujejo prvi majnik.

Gotovo — tudi vi, ki ostajate danes doma, čutite bedo, čeprav je marsikom med vami že otopelo srce v njej, pa vam njena groza ni tako grozna, njena gnusoba ne tako gnusna kakor nam. Kadar pade osamljen žarek v othli zrak vašega ponižanja, se spomnite, da je visoko nad vami solnce, ki vzhaja drugim vsak dan žarko in plamteče. Ali hrepenenje ostane neplodno in zamre kakor žarek, ki se je ustrašil črne brezupne otožnosti, v katero je padel.

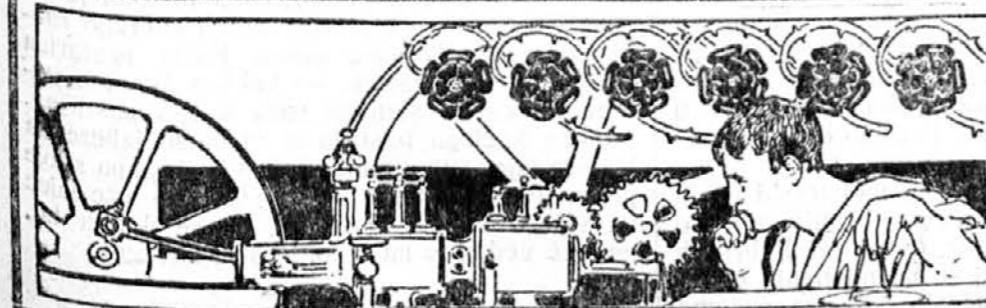
Kam gre vaše pričakovanje, kam se dvigajo vaše nade? Majhne in slabotne se čutite, pa je tudi vaše upanje slabotno; zbegane oči iščejo in iščejo, kje bi se vrplo, ušesa pa napeto poslušajo, če se ne oglasi odkod glas milosti, ki bi vam z drobtino dobre duše nekoliko ublažila trpljenje. Milost je mrtva, in v svojem grobu ne more reševati sveta.

Naše upanje pa je veliko, ker vstaja na trdni podlagi našega spoznanja. Nobene milosti ne pričakujejo naše duše; ker ne verujejo vanjo, jih ne more prevariti. Nabrušen meč vihti naše upanje s krepko roko, ne prosi za drobtine, temveč se bojuje za pravico.

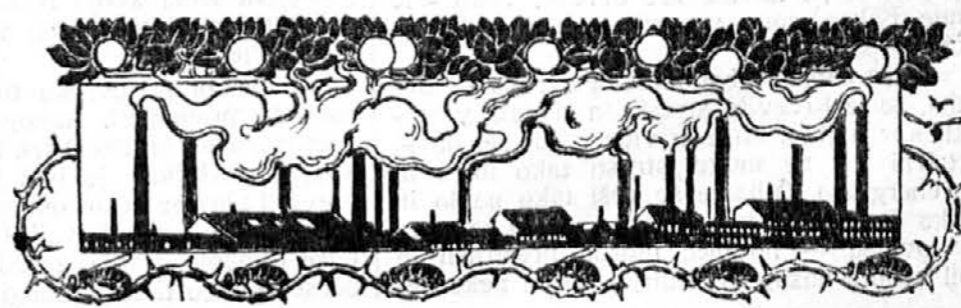
Mi močni in vi slabotni — ko smo vendar enako rojeni in pahnjeni v enako življenje? Tudi mi režemo svojim otrokom kruha, le tedaj, kadar delajo naše roke; gospodar upravlja mošnja, iz katere plačuje mezdo, pa jo lahko zadrignejo njegovi prsti. In vendar! Vi ste slabotni, mi pa smo močni. Zakaj mi smo armada. Naša roka šteje milijone rok, našo dušo sestavljajo milijoni duš. Mi smo delavstvo, ne posamezni delavci. In to je naša moč, ki se danes bojuje; korak za korakom si osvaja svet, kamen za kamnom kruši iz zidov visoke temne ječe in si krči pot v svobodo.

Prvi majnik — danes dan boja in upanja, bo jutri praznik slave in zmage. Svoboda pa bo plod naše volje, naše solidarnosti, ki jo poje danes trpeči milijon, zavedni milijon!

Prvi majnik — dan zavednih delavcev, postane dan in praznik osvobojenega človeštva, dan novega sveta, sveta svobode!

Brez dela ni kruha,
brez boja ni zmage.

svojem potovanju počivajo na ledenih gorah, oživljajo s svojim kričanjem ves prizor.

Kako varljive so oblike ledenih gor kaže sledeči slučaj. Pred nekaj leti so se peljali z jadrnicami izseljeniki v Avstralijo. Med vožnjo so prišli mimo ogromnih ledenih plasti, ki so imele obliko črke »J« in so bile zaradi tega posebno nevarne. Mornarji so namreč mislili, da vozijo med dvema vzporednima kosoma in so zašli med oba dela. Daljša stran je merila 60 milj, krajša 20, med obema je ležal, seveda le navidezno, širok zaliv. Tako je zašla ladja v zagato in se potopila z vsemi potniki. Druge ladje so z največjim naporom prišle zopet na odprto morje.

Po mednarodnih določbah je dolžnost vsake ladje, da obvesti pristanišče oblasti, ako je na svojih potih vozila mimo ledenih gor. Za taka poročila uporabljajo sedaj brezžični brzojav. Tudi ladje, ki se srečajo, si z znamenji dopovedujejo o preteči nevarnosti. Vsa ta opazovanja se morajo brzojaviti pomorskemu pazovališču v Hamburgu in hidrografičnemu uradu v Novem Jorku, ki izdelava na podlagi teh opazovanj karte, na katerih so označeni teh nevarni kraji na morju. Vsaka ladja dobi pri svojem odhodu tako karto. Ali kakor kaže nesreča »Titanica«, ne morejo varnostne odredbe preprečiti nezgod. Ledene gore so parnikom zlasti usodopolne, ker nalete parniki na ledene plasti, ki so pod morsko gladino in ki segajo veliko dalje nego vidni del ledenih velikano.

Razen ledenih gor so parnikom tudi zelo nevarni ostanki ponesrečenih ladij. Ledene gore so v morju le od februarja do avgusta. Izgledno se jim tudi s tem, da vozijo bolj v južni smeri. Ob ostanke razbitih ladij se parniki zadenejo lahko vsak čas in povsod. Amerikanske oblasti so dognale tekem petih let med 52 stopinj dolžine zahodno od Greenwicha in ameriškansko obaljo, 975 ostankov ladij. Ti ostanki krožijo navadno zelo dolgo po morju. Amerikanska ladja »Fannywolsten« se je razbila leta 1891. ob ameriškanski obali in v maju leta 1894. so jo zapazili zadnjikrat in nedaleč od mesta, kjer se je ponesrečila. Angleška ladja »Siddartha« je ponesrečila po mladi leta 1899. Moštvo jo je moralo zapustiti in ladja je blodila po morju. Nič manj, kakor 44 kapitanov je poročalo o njej angleškemu trgovinskemu uradu. — Na vožnji iz Liverpola v San Francisco je ponesrečila ladja »Hueresfeld«, ker je izbruhnil požar na njej. Ognja niso mogli pogasiti, ladjo je moštvo zapustilo. To se je zgodilo 18. oktobra 1892, zadnjikrat s jo videli v decembru 1895. — Tako velikih nesreč, kakor ledene gore, seveda ne povzročajo ostanki razbitih ladij.

Strankin znak kupi, kdor ga še nima, za nesljivo vsaj do 1. maja!

Ljubljana in Kranjsko.

— Prvi maj in »Zarja«. Delavski praznik, ko kuje delavstvo vsega sveta orožje za nove boje, mora slovenski proletariat, zbran pod praporom revolucionarnega socializma, posvetiti obsežni agitaciji za »Zarjo«. Naš dnevnik, ki je arzenal slovenskega delavstva, mora v hišo slednjega slovenskega proletarca. Častna dolžnost je vsakega, kdor se ni naročil »Zarje«, da posveti delavski praznik z naročilom na delavski dnevnik. Vsi dosedajni naročniki naj ne odnehajo prej, da tekem dne pridobe vsaj po enega novega naročnika »Zarji«. Častna naloga zares ni težka in vsak jo lahko izpolni, kdor se zaveda in kdor občuti v svojem srcu pomen socialističnega tiska. Vsak zaveden slovenski delavec naj vpraša svojo vest: **Ali sem že izpolnil svojo dolžnost do »Zarje« ? Ali sem ji že pridobil naročnika?**

— Na milijonski sklad, ki je živo merilo delavske požrtvovalnosti, opozarjamo sodruge, zbrane na majskih veseljih.

Za ljudski koncert, ki ga priredi »Vzajemnost« v Ljubljani v sredo, dne 1. majnika, v areni »Narodnega doma« s sodelovanjem mešanega tamburaškega zbora mošćanskega podružnice in pevske podružnice »Vzajemnosti« v Ljubljani je določen sledeči spored: 1.) »La Marsellaise«, 2.) »Ruski ciganski valček«, izvaja tamburaški zbor. 3.) A. Foerster: »Gorenjski zbor iz opere »Gorenjski slavček«, poje pevski zbor. 4.) F. Lehár: »Arija iz opere »Vesela vdova«, izvaja tamburaški zbor. 5.) Iv. Zajc: »Večer na Savi«, izvaja tamburaški zbor. 6.) H. V. Vogrič: »Lahko noč«, poje pevski zbor. 7.) V. Klaič: »Svračanje«, (Misli moje), pesem, izvaja tamburaški zbor. 8.) Etbil Kristan: »Stroj«, deklamira sodrug Jakob Vehovec. 9.) Leo Fall: »Dolarska princeza«, valček, izvaja tamburaški zbor. 10.) J. Kocijančič: »Vabilo«, poje pevski zbor. 11.) P. Mascagni: Intermezzo iz opere »Cavalleria rusticana«, izvaja tamburaški zbor. 12.) O. Fetras: »La Barcarolle«, valček iz Offenbachove opere »Hoffmanove pripovedke«, izvaja tamburaški zbor. 13.) Dr. I. Ipavec: »Oblaček«, poje pevski zbor. 14.) V. Parma: »Mladi vojaki«, koračnica, izvaja tamburaški zbor. Dirigent pevskega zbora sodrug P. Balog, tamburaškega zbora sodrug St. Lehpamer. Začetek ob pol 8. zvečer. Vstopnina 30 vin.

— Občinske volitve v Spodnji Šiški. Ali je za delavstvo važna zmaga socialno demokratične liste pri občinskih volitvah? Vsak zaveden delavski volilec ve, da je neobhodno potrebno, da pride delavstvo v vseh javnih korporacijah do veljave. Občina odločuje o stoterih zadevah, ki se dotikajo življenjskih interesov delavstva. Zato se omejena purgarija z vsemi štirimi otepa, da bi delavskim zastopnikom zagotovila dostop v občinski odbor. Gospodje bi bili radi sami med seboj, da bi nemoteno izkoristili občino v svoje osebne svrhe, da bi nemoteno valili nova bremena na delavske hrbte. Delavskih zastopnikov se boje, ki jim bodo gledali natanko na prste, ki ne bodo pustili, da bi občina bila orodje zoper delavstvo, pašnik za posameznike, temveč ustanova v prid vsega prebivalstva. Zmaga socialno demokratične liste pri nedeljskih volitvah pomenja zmago ce-

lokupnega prebivalstva nad samopašno hoterijo.

— Naša agitacija v Spodnji Šiški. Liberalni agitatorji lazijo okolo ter lažejo, da nabirajo pooblastila za socialno demokratično stranko. (Cenjene volilce prosimo, da vsak tak slučaj takoj naznani v naši volilni pisarni, v hiši konzumnega društva!) Liberalna agitacija je razumljiva, kakor nečedna je in ostudna. Propadajoči kliki, ki nima načel, ne programa, gre za to, da ohrani občino v svoji pesti, da ji mastni plen ne zdrkne iz rok. V nasprotju z lažnjivo in neznačajno agitacijo naših protivnikov mora biti naša agitacija načelna, progmatična, vredna socialno demokratične stranke. Volilno gibanje je najlepša priložnost, da razložimo soobčanom socialistične težnje, da predramimo nezavedne osebojniko iz njih letargije, da jih asentiramo za armado socialističnega delavstva in da jih pridobimo za naše politične, strokovne in gospodarske ustanove. Pred vsem pa uporabimo dragoceni čas volilnega gibanja za razširjenje »Zarje«. Delavsko dnevno glasilo je najostreje orožje v vsem delavskem boju. Torej oborožimo se!

— Kandidatje za občinske volitve v tretjem razredu so: za odbornike: Nežič Avgust, posestnik, št. 144; Miškot Anton, posestnik, št. 160; Jerin Albin, kotlar juž. žel., št. 132; Tarman Florijan, posestnik št. 118; Franzot Anton, stavec, št. 66; Kopitar Franc, delovodja juž. žel., št. 118; Tarman Mihael, posestnik, št. 212; za namestnike: Muhar Josip, strojevodja drž. žel., št. 268; Linhart Josip, stavec, št. 180; Sterle Franc, čevljar, št. 47; Zalta Vekoslav, strojevodja drž. žel., št. 169.

— Imena naših kandidatov si da vsakdo lahko napisati na svojo glasovnico v našem volilnem lokalu, Spodnja Šiška, Kolodvorska ulica št. 56, kjer so volilcem naši zaupniki ves dan na razpolago.

— Aviatik Widmer v Ljubljani. Znani aviatik Widmer namerava — v mesecu maju — privediti nekoliko poletov v Ljubljani. V ta namen pride prihodnji četrtek v Ljubljano, da si ogleda Tivoli, kjer naj bi bil prostor za polete.

— Most pri prisilni delavnici bo danes zopet odprt prometu.

— Ideal. Novi spored je dosegel popoln uspeh. »Za rdeči križ«, drama s tripolitanskega bojišča, je po svojih učinkovitih scenerijah uprav senzacijska. »Zermak, največji rušilec ledu« je znamenit naravni posnetek. Za smeh skrbita »Morice« in »Parna kopelja«. Zvečer senzacija Nordiskfilm Cie »Predzna igra«. Za petek se pripravlja novost: Ugrabitev pariškega avtoapača Bonnota.

Štajersko.

— »Inteligentna« smrkavca. Iz Hrastnika nam pišejo: Že dolgo časa smo opazovali, da se nam trgajo lepaki, a paglavcem nismo prišli na sled. Za majsko slavnost smo zopet nalepili lepake, pa so bili večinoma potrgani; a pri tem smo zasačili smrkavca, ki se pečata s tem pohalinstvom. V nedeljo je šel sodrug Maloverh ob 11. dopoldne na vlak in zalotil deset korakov pred seboj rudarske bratovske skladišnice v Hrastniku Amorja in učitelja Krenna pri nečednem opravilu. Vmes sta še kričala: Pfui, slovenski! Poba za svoje smrkolinstvo ne zaslužita drugega kot petindvajset po zadnji oplati!

— Majdičev monument. Pred nedavnim časom je bilo čitati v listih opis monumenta, ki ga je celjski industrijec g. Majdč postavil svojim staršem na grob. Lepo! Ampak še lepše in nujnejše bi bilo od g. Majdiča, da bi postavil spomenik v srcih svojih uslužbencev — delavcev in uradnikov — ki so naravnost sramotno plačani. Ako g. Majdč tega rahlega opomina ne bo upošteval, se mu utegne zgoditi, četudi gre postava po njegovih mislih samo ko S....., da postane opomin krepčiji!

— Kamenje proti vlaklu. Prejšnji četrtek je vrgel blizu Zaloga dvanajstleten deček kakor jajce debel kamen proti osebnemu vlaklu št. 76, ki je vozil proti Zidanemu umostu. Kamen je razbil šipo in priletel z veliko silo v oddelek drugega razreda, kjer je sedela gospa s štiriletno hčerko. Na srečo ni kamen nobene zadel.

— Nož ji je zagnal v usta. Pred par dnevi je prišel dmnar Anton Sekoranja v Pišecah od dela domov. Ko je bil še pred hišo, je slišala njegova žena klice na pomoč. Šla je takoj vun in videla, kako je posestnik Janez Šušteršič pretepal njeno ga moža. Šla je in sunila Šušteršiča od moža. Ta pa ji je z vso močjo zagnal nož v usta, da je zadobila smrtnonevarno poškodbo. Nato jo je vlačil še za lase po tleh. Končno so prišli na njene klice sosedje, ki so ženo iz rok divjaka rešili.

Goriško.

— Pred vratni ženske bolnišnice v Gorici je umrla ošleina Ana Lenardon iz občine Pieris v Furlanji. Njo in njenega moža, ki je star 71 let, so pripeljali na vozu skupaj v Gorico v bolnišnico. Peljali so ju skupaj do ženske bolnišnice, tam sta se imela ločiti. Staro, ki je bila že tako slaba, je to tako prevzelo, da je izdihnila svojo dušo pred vratni bolnišnice. Njega so odpeljali k usmrtitvenim bratom; ne želi si drugega nego hitro smrt.

Trst.

— Predavanje na Kontovelju. Pretečeno soboto je priredilo »Delavsko izobraževalno društvo na Kontovelju« svoje prvo predavanje. Predaval je sdr. Regent o postanku delavskega vprašanja. Udeležba je bila bogata in so sledili navzoči govornikovim besedam z izredno napetim zanimanjem. Govornik je najprej pojasnil, kaj je socialno vprašanje in kako je delavsko vprašanje del splošnega socialnega vprašanja. Očrtal je zgodovino starega veka in tedanje domačo gospodarstvo, v katerem je bil kapital še neznan in neznan tudi dobiček v današnjem pomenu besede. V srednjem veku smo imeli domače gospodarstvo le na kmetih, dočim je zavladalo v mestih mestno ali denarno gospodarstvo. V tem veku so bili sužnji že odpravljeni, družba se je že delila v stanove.

Delo je bilo že razdeljeno in pričelo se je zamenjavanje blaga. Natančno je pojasnil pojem fevdalizma, ki je imel politično moč, in celov, v katere so bili združeni obrtniki in ki so delo in proizvajanje blaga nadzorovali. Toda prišlo je odkritje Amerike, odprla se je pot v vzhodno Indijo, ki je pospešila trgovino, katere se je sedaj začela osredotočati ob deželah Atlantskega morja. Začela se je kolonialna politika in so se v zapadnih državah ustanovile vsega-mogočne kolonialne družbe. Razvil se je merkantilizem. Stroji in motorji so pospešili tehnično delitev dela in konkurenco. Razvile so se banke, ki so pospešile kredit, s katerim je bilo mogoče spravljati iv dobiček tuje imetje. Vzporedno s tem se je začelo tudi razvijati delavstvo in je nastalo delavsko vprašanje. Hrepenenje po bogastvu je porodilo nečloveško izkoriščanje delavstva, ki se je moralo oprijeti organizacije, ako je hotelo braniti svoje interese in zaježiti izkoriščanje. Svoje lepo predavanje je končal sdr. Regent rekoč, da bo delavsko vprašanje rešeno šele tedaj, ko se odpravijo pogoji izkoriščanja, ko se odpravi privatna lastnina in jo nedomesti kolektivistična. Tedaj ne bo več ne izkoriščevalcev, ne mezdnih sužnjev. Tedaj bomo vsi enako uživali sadove našega dela. Do se to čimprej zgodi, ki je ležeče na delavstvu, ki mora samo pospešiti svojo osamosvojitve. Prisrčenaplavz ki je pozdravil zaključek predavanja, je povedal, da so padle besede na rodovitna tla. Novemu našemu društvu pa priporočamo, naj nam priredi še veliko takih predavanj.

— Shod pri Sv. Ivanu. V nedeljo dopoldne se je vršil v obrtnem društvu pri Sv. Ivanu pri cerkvi mnogoštevilno obiskan shod zidarjev. Udeležili so se pa shoda tudi nezidarji in sicer zaradi važnosti shoda, na katerem je delavstvo odgovorilo nečedni gonji, ki jo vrše proti zidarski organizaciji tržaški narodni voditelji in njih plačani uslužbenci. Shod je otvoril sdr. Lizzardo. Poročal je sdr. Regent iz Trsta. Dejal je da imajo zidarji veliko sovražnikov, med katerimi niso najpošteniji tržaški narodnjaki, ki igrajo ostudno vlogo, da bi svoje falotarije ogrnili z narodno trobojnico, z lepo našo domovino in s ščuvanjem zoper renikole. Veliko so se morali potruditi zidarji, da so si napravili močno organizacijo in si z njo priborili nekoliko zboljšanja. Toda ozirajoč se na gonjo, ki jo vrše proti njim vsi delavski sovražniki, morajo biti zidarji pripravljeni, da se z vsemi silami, kar jih imajo na razpolago, ohranijo, kar so si pridobili. Bismarek je dejal, da ga je stalo delo, ako si je hotel ohraniti pridobitve, vedno mnogo več truda, kakor delo za pridobitev samo. Tega se morajo zidarji dobro zavedati in ni se bati, da ne bi znalo zavedno delavstvo preprečiti in razbiti slednjo lumparijo. V nadaljnjem svojem govoru je sdr. Regent pobil laž za lažjo, s katerimi bi radi narodni gospodje še vedno operirali v okolici. Tako je postavil na sramotni oter gospoda Rybača, ki hodi po shodih in skupščinah in obrekuje socialno demokracijo, češ da nasprotuje slovenskim šolam. Povedal je, da je bil gospod Rybač navzoč na mnogih skupnih sejah z odborom slovenskih starišev, kjer so se socialni demokratje izrekli celo za skupen nastop na ulici. Pojasnil je vprašanje o podržavljenju Ciril Metodove šole v Trstu in zadevo s spomenico, ki jo je dr. Rybač preprečil, da se ni poslala socialističnim in slovenskim poslanecem. Pojasnil je shode, ki jih prirejajo narodnjaki po okolici zoper zidarje, in je povedal, da se govori o shodih, ki se niso vršili, da se objavljajo resolucije, ki niso bile nikdar sprejete. Govori se o socialističnem terorizmu. To kar zidarji delajo, to ni nikakoršen terorizem, marveč varovanje pridobitvenih pravic. In ako bi bilo to terorizem, bi bil podoben terorizmu zdravnika, ki prisili bolnika, da izpije zadržilo, katero mu vrne zdravje, življenje. Toda terorizma ni. Narobe ni nič drugega, kakor da smo preprečili narodnjakom uganjati terorizem po okolici, kamor se ni smel svoj čas socialni demokrat niti pokazati. Narodnjake jezi, da ne morejo uganjati več terorizma, pa se zato jeze in obrekujejo napredujočega nasprotnika po maniri dunajskih klerikalcev. Ko je še govornik opisal življenje delavstva, je povabil zidarje, naj odgovore nesramnemu nasprotniku s tem, da se še tesneje oklenejo svoje organizacije, ki je edina resnična varuhinja delavskega življenja in delavskega napredka. Nato sta govorila še sodrug Mihevc in Petrič, na kar je sdr. Lizzardo zaključil ta tako lepo uspeli shod.

1,000.000 vinarjev

:: za tiskovni sklad »Zarje« ::

12. izkaz:

Rudolf za prodan društven znak 300 vin, imeinovan 4 vin, Dr. Tomšič dobiček taročnega omizja 800 vin, vesela družba na ženitovanju B. Sinkovca, Merlenbach Nemško 358 vin, Zonta 24 vin, A. Dolničar 300 vin, Valt. Šusteršič, kamnosek 100 vin, na sestanku pri Brestkvarju na Gmajni 180 vin, zato ker je Zaplotnik jezik obrnil 20 vin, Vidmar za pregrešek 20 vin, gostilničar »pri Anžoku« v Šiški 1100 vin, Kokalj 30 vin, Babnik 60 vin, Hlebs 14 vin, Babnik 50 vin, Tomc 20 vin, Treven 120 vin, Furlan 20 vin, Hri-bar 20 vin, imeinoven 22 vin, na godovanju Jož. Bukovnika v Tržiču 330 vin, na pekovskem shodu po sodrugu Bančerju 140 vin.

Skupaj 36465 + 4032 = 40497 vinarjev.

Prispevke za milijonski sklad sprejema, vloga v »Delavsko hranilnico« in izkazuje v »Zarji« sodrug Viktor Zore, tajnik strokovnih društev, Ljubljana, Sebenburgova ulica št. 6, II. nadstropje.

Iz zgodovine Carigrada.

Ni se zgodilo prvokrat, da prete italijanske vojne ladje staremu cesarskemu mestu na iztoku; že pred mnogimi stoletji je bil Carigrad smoter italijanske osvojevalne politike. Ponosni republik Genova in Benetke sta se lotili osvojevanja na sredozemskem morju z večjo odločnostjo in z večjim uspehom kakor Savojska dinastija.

Tedaj, v dobi križarskih vojsk, Carigrad seveda še ni bil v mohamedanskih rokah, pač

pa je bil glavno mesto grške države. Gibanje, ki ga imenujemo križarske vojske, ni bilo prav nič drugega, kakor poskus rimske cerkve, ter francoskih in italijanskih trgovcev, da osvoje vzhod. Ako presojamo križarske vojske s tega edinega pravilnega vidika, tedaj se nam zdi umevno samoposebi, da so križarske armade napadle krščanske Grke prav s tako vnemo, kakor neverne Turke. Tako je podelil leta 1204 papež blagoslov tistemu beneškemu brodovju, ki je osvojilo Carigrad. Domači razpori med Grki so odprli tujcem vrata v trdnjavo, ki je bila za tedanje vojno tehniko sploh nepremagljiva.

Beneški doz Enrico Dandolo je naropal tedaj v orientu toliko dežele, kolikor se je sedanjemu gospod italijanski ministrski predsednik Giolitti niti v najprejsernejših sanjah ne nadeja nakrasti. Večji del Grške, Kreta in večina otokov Egejskega morja so bili poslušni ukazu Benetk. Modri Benečani so prisodili podjetnemu belgijskemu grofu čast, da je igral v Carigradu cesarja. Seveda njegovo cesarsko veličanstvo ni trajalo dolgo. Država francoskih pustolovcev v orientu je trajala vsega skupaj le pol stoletja; potem so zapodili Grki sovražene »Frank« iz Carigrada in se zopet osamosvojili.

Moč italijanskih mest seveda tudi preporod grške države ni mogel oslabiti; Benetke so obdržale vse svoje mnogoštevilne naselbine in v carigradskem mestnem delu Perij je nastala genovska kolonija, ki se je upravljala popolnoma neodvisno od grške vlade. Italijani so ostali resnični gospodarji vzhoda in ko so Turki leta 1453 zavzeli Carigrad, so se morali v resnici boriti proti Italijanom, ne proti Grkom.

Od začetka 14. stoletja so Turki razvijali veliko ekspanzivno silo pod mlado dinastijo Osmanov in kmalu je bil Carigrad edini grški otok, ki je molel iz širokega islamskega morja. V tej stiski se je grški cesar popolnoma izročil zapadnjakom. Toda grško ljudstvo ni hotelo nič slišati o tej kapitulaciji; turška oblast mu je bila ljubša od evropske in italijanske. Tako se je naslanjal zadnji bizantinski cesar pri brambi Carigrada pred naskakujočimi Turki edinole na pomoč nekaj tisočev Italijanov, ki so prebivali v Carigradu. Ampak Turki 15. stoletja so bili za svojo dobo jako moderni vojaki. Iznajdijo topov, ki so bili za tedanje čas senzacija kakor aeroplani, so spretno uporabili. S topovi so razrušili zidovje, udrlj v mesto in posekali Italijane do zadnjega moža.

To se je zgodilo leta 1453 in odtlej je bil Carigrad z Dardanelami vred neprenehoma v turški oblasti.

Sodruginje, sodrugi in priveditelji veselic, vsi se spominjamo ob proslavi 1. maja tudi milijonskega sklada! Globo v ta namen naj prostovoljno plača vsak, ki ne bo mogel praznovati, ali pa se ne udeležiti priredb

Delavsko gibanje.

— Mizarska stavka v Ljubnu končana. Po posredovanju obrtnega nadzornika Palosa je v soboto v Ljubnu končala stavka mizarjev. Pomočnikom se je priznalo šestodstotno povišanje mezde. Razen tega se je upeljal takozvani stopnjevalni tarif, ki zagotavlja starejšim pomočnikom večje mezde. Priznala se je tudi posredovalnica dela. Tarif velja za tri leta.

Gospodarski pregled.

* Skrb sladkornih baronov za prebivalstvo. Osrednje društvo za sladkorno industrijo v Avstriji in na Ogrskem je predložilo finančnemu ministrstvu spomenico, v kateri dokazuje, kako je opešal konzum sladkorja na Češkem in na Gorenjem Avstrijskem vsled saharinskega tilhotapstva. »Ker je uživanje saharina silno nevarno«, zahteva navedeno društvo, da se natančneje izvajajo določbe o prepovedi saharina. Odveč je omenjati, da sladkornim baronom, ki vsak mesec s sirovo brezobzirnostjo diktirajo vse višje sladkorne cene, ne gre za nevarnosti konzumentov, temveč za nevarnosti lastnega žepa. Nasprotno je zahtevati, da se trgovina s sladkorjem popolnoma opusti; danes siromašnemu človeku ni mogoče sladiiti se s cukrom in nobena policijska oblast ga ne more k temu prisiliti. Če hočejo gospodje odvrniti »grozno nevarnost« od prebivalstva, dosežejo to lahko sami, brez policije: znižajo naj nenaravno visoke sladkorne cene. Njih dobički so tako ogromni, da bi vlada morala čuvati prebivalstvo pred njimi in ne pred saharinom. Pri vsem tem so ti ljudje še tako predrzni, da kličejo policijo zoper tiste, ki ne morejo neprimerno dragoletnih cen in iščejo nadomestila

ZADNJE VESTI.

DELEGACIJE.

Ekspozé zunanjega ministristva.

Dunaj, 30. aprila. V odseku četvorice je grof Berchtold razvil ekspozé, ter predvsem naglašal, da se vodi zunanja politika v isti smeri dalje, kakor jo je vodil Aehrenthal, in da ostane trozveza nadalje njena podlaga. Glede na italijansko - turško vojno izraža željo, da bi se kmalu končala; naglašala nevtralnost Avstrije, ki je pripravljena sodelovati, da se spor mirno reši. Na dobro razmerje do Rusije polaga posebno važnost; zadnji dogodki in govor Sasanova v dumj dokazujejo na obeh straneh najboljše voljo. Nadalje omenja dobro razmerje do Francije in Anglije. Turčiji hoče Avstrija ostati dober sosed; odtod izvira želja, da bi se kmalu rešil spor zaradi Tripolitanije. Naglasajoč dobro razmerje do balkanskih držav omenja trgovinske pogodbe s Srbijo in Črno goro ter z Grško. Ruska vlada je dala iniciativo za posredovanje med Italijo in Turčjo. Ta poizkus so prijazno sprejeli v Rimu in v Carigradu. Nasprotja so še zelo velika, vendar ni izključeno, da se najde formula, s katero bi se zadovoljili obe državi. Mnogo skrbi je povzročila italijan-

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. — Stari trg št. 8.

Brez konkurence!
Krasne novosti spomladanskih oblek in površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.
Solidna postrežba. **Najnižje cene.**

ska akcija v egejskem morju. Avstrija vstraja na izjavi, katero je podala Italija začetkom vojne, da hoče ohraniti status quo na Balkanu. Informacije iz Rima opravičujejo upanje, da se mir na Balkanu ne bo kalil. Avstrija je opozorila Turčijo na škodo, ki jo trpi romarska trgovina vsled zatvoritve Dardanel in je Turčija obljubila, da jih otvori, čim ne bo nevarnosti za Carigrad. Kitajsko republiko bo Avstrija priznala sporazumno z velesilami. Kljub temu, da politični položaj ni neugoden, se je treba varovati iluzij. V zunanji politiki so se pojavili vznemirljivi elementi. Smer naše politike mora ostati mirovna, podpirati pa jo mora močna vojska in mornarica. (Stara pesem!)

Avstrijska delegacija.
Dunaj, 30. aprila. Načelniki strank so imeli danes sejo pod Doberngovim predsedstvom. Izrazila se je nezadovoljnost, ker je sklicano zopet samo provizorično zasedanje in ker se ne predloži redni proračun. Socialisti so naznanili predlog, da se odstavi proračunski provizorij in postavi redni proračun na dnevni red. Dr. Sušteršič je naglašal, da se ogrska delegacija ne more smatrati za kompetentno, ker niso Hrvatje zakonito zastopani. Dr. Čingrija naznanja interpelacijo v tem smislu, Spinčić pa interpelacijo zaradi absolutizma na Hrvaškem.

Auffenberg.
Dunaj, 30. aprila. Po ekspoziciji grofa Berchtolda je vojni minister v odseku četvorice podal znane izjave o brambni reformi in ureditvi podčastniškega vprašanja. Izjavil je, da ni posegal v politične probleme, temveč le zastopal interese vojske.

CUVAJ PRI LUKACSU.
Budimpešta, 30. aprila. Predčerašnjem je sprejel ministrski predsednik Lukacs hrvaškega komisarja Cuvaja na avdienci, ki je trajala pol-druugo uro. Cuvaj in Lukacs se baje popolnoma strinjata v vseh hrvaških vprašanjih.

KLERIKALNA UNIVERZA.
Solnograd, 30. aprila. Na občnem zboru katoliškega vseučiliškega društva je izrazil kardinal Katschthaler nado, da se otvori katoliška univerza v Solnogradu leta 1916, ko se bo praznovala stoletnica, odkar pripada Solnograška Avstriji.

ABSOLUTIZEM NA HRVAŠKEM.
Hišne preiskave
Zagreb, 30. aprila. V Budimpešti je pričela izhajati socialno demokratična „Crvena Sloboda“, ki brezobzirno biča Cuvajevo ustavelomstvo in tudi drugače vodi editečen boj proti Cuvaju. Naravno, da je ta list Cuvaju jako neprijeten in ga vneto zalezuje. Izvršiti je dal po uredniških socialističnih listov hišne preiskave, da bi ga kje zapolnil, ali preiskave so bile brezuspešne.

NOV SOCIALISTIČEN LIST.
Dubrovnik, 30. aprila. V Dubrovniku je začel izhajati socialističen list „Crveni Barjak“.

SRBSKE VOLITVE
Neznatna vladna večina.
Belgrad, 30. aprila. Pri predčerašnji nadomestni volitvi v Pirtu je bil izvoljen mladi radikalec S tem je dosegla vlada neznatno večino v skupščini.

ITALIJA V POZI UŽALJENEGA ROKOVNJAČA.
Rim, 30. aprila. Oficijozna „Tribuna“ protestira proti temu, da bi velevlasti vsled zatvoritve Dardanel vplivale na Turčiji ugodno rešitev tri-politanskega vprašanja, češ da bi s tem prekrsile svojo nevtralnost. Italija je opustila vsako akcijo na Jadranskem in Jonskem morju, na Egejskem morju pa si pri- rzuje svobodne roke.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.
Italijansko brodogje.
Rim, 30. aprila. „Agenzia Stephani“ poroča: Vest, da so dospеле italijanske vojne ladje pred otok Chios, je popolnoma neresnična.

Dardanele.
Carigrad, 1. maja. „Jeni Gazetta“ pravi, da ve iz zanesljivega vira, da nameravajo Italijani zopet napasti Dardanele ter pri tem vporabljati tudi letalne stroje.

Carigrad, 1. maja. Ministrski svet se ni mogel odločiti za to, da bi izdal naredbo glede zopetnega odpreja Dardanel.

Rim, 30. aprila. Velesile bodo vročile Turčiji kolektivno noto z zahtevu, naj se Dardanele takoj odpro.

Rusija mobilizira?
Carigrad, 30. aprila. „Sabah“ izve iz Rusije, da koncentriira Rusija v Sebastopolu vojaštvo. „Tanin“ poroča, da bo odgovorila turška vlada danes na rusko noto.

MINISTERIALNI RAVNATELJ — DEFRAVDANT.

Pariz, 30. aprila. Sod šec je obsodilo odstavljene ministerialnega ravnatelja Hamona zaradi defraudacij na pet let ječe in 20.000 frankov globe.

RUSKA NASILSTVA.
Peterburg, 30. aprila. Vsled vojaškega pogroma nad sibirskimi delavci se širijo delavske stavke. Vlada se boji revolucionarnega gibanja in je odredila hišne preiskave pri delavcih in dijakih. Mnogo oseb je aretiranih. Ceste v bližini tovarn in visokih šol so zastražene z močnimi policijskimi oddelki.

PERZIJA.
Zelo preprosto.
Teheran, 30. aprila. Kabinet je pooblastil policijskega šefa, da aretirava vse nasprotnike sedanje vlade.

Vestnik organizacij.
Odborova seja podružnice lesnih delavcev se vrti jutri v četrtek točno ob 6. zvečer v društvenem lokalu. Babšek.

Vsem organizacijam.

Izvrševalni odbor poziva vse strankine organizacije (izvrzemi podružnice kranjske zveze »Vzajemnosti«), da pošljejo nemudoma strankinemu blagajniku svoja letna poročila za minulo leto. Obenem se naznanja, da je z novim letom prevzel posle strankinega blagajnika sodrug dr. Jos. A. Tomšič, do katerega naj se odstej vse organizacije obračajo.

Izvrševalni odbor.
Odgovorni urednik Fran Baris
Izdaja in salaga zveza Zora.
Tiska Ljubljanska tiskarna v Ljubljani

Mlado, staro,
Vsak pove:

Ta pa je za me!
Ker se samo z njim krepcam,
Vedno zdrav zelod'c imam!

Varujte se ponaredb!

Pristni „FLORIAN“ se dobi edino od Rastlinske destilacije „FLORIAN“ v Ljubljani.

Postavno varovano

Nič masti,
Nič čebule,
Nič dišav,

samo „Vertes“
gn'jažev dodatek
kupi je razumna
gospodinja.

Vertesov gn'jažev dodatek
20 vinarjev.
za pripravlanje mesnih, sočvinih, krom-
pirjevih i. cr. jedil.

Hotel Tratnik
„Zlata kaplja“
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 27
v bližini kolodvora.
Lepe zračne sobe. — Priznana fina kuhinja. — Izborne pijače. — Nizke cene.
Lepti gostilniški prostori in povsem na novo urejeni velik senčnat vrt.

Učiteljska tiskarna
Ljubljana, Frančiškanska ul. 8

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke za društva.

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereolipija. Litografija.

Kavarna „Central“.
Danes in vsak dan
koncert
dunajskega dam. elitnega orkestra.

Z velespoštovanjem
Štefan Miholič, kavarnar.

A. Zupančič
knjigovez v Ljubljani
Slomškova ulica štey. 31

priporoča svojo na novo urejeno
knjigoveznicu

za prijazna naročila vsakovrstnih v knjigoveško stroko spadajočih del. — Razen vezanja raznih knjig za knjižnice in šolsko rabo se še posebno priporoča za naročila trgovskih knjig (protokolov), različnih map, vzorčnih knjig in vsakovrstnih kartonaž. Izdeluje tudi okvirje in passepartout, priklade za različne podobe, fotografije itd

Cene nizke. Postrežba točna.

Konfekcijska trgovina Maček & Komp.
Založniki c. kr. priv. južne žel.
Ljubljana, Franca Jožefa cesta štey. 3.
priporoča veliko izbiro spomladanskih novosti za gospode in dečke.
Strogo reelna postrežba. Najnižje cene.

Ivan Jax in sin, Ljubljana
Dunajska cesta štey. 17
priporoča svojo bogate zalogo
šivalnih strojev in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler. — Vozna kolesa.
Ceniki zastanj in franko.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.
v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. doma.
Subić, Miklošičeva cesta.
Senk, Resljeva cesta.
Kane, Sv. Petra cesta.
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Šešark, Šelenburgova ulica.
Suhadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenc, Prešernova ulica.
Piehler, Kongresni trg.
Ušeničnik, Zidovska ulica.
Kleinstein, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilserjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Eisner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Velkavrh, Sv. Jakoba trg.
Kustrin, Breg
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Siška
Likar, Glinec.
Jezeršek, Zaloška cesta.

Delavska hranilnica in posojilnica v Ljubljani

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom.)

Wolfova ulica št. 3, II. nadstropje.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/2%. Sprejema vloge na tekoči račun. Posojuje na osebni kredit in zastave, vredn. listine, hipoteke itd. Uraduje se vsak četrtek od 2. do 3. ure in vsako soboto od 6. do 7. ure popoldne; nujna pojasnila se daje pa tudi ob vsakem drugem navadnem dnevnem času.